

fus est quia & Ioseph pater eius, etiã domini pater nuncupatus est. Sic enim dicit Maria ad Iesum in Luca **Euangelio**: Quid fecisti nobis fili? Etenim & ego & pater tuus mœsti & tristes querebamus te. Et in **Euangelio** Iohannis dicit Philippus ad Nathanael: **Quæ** scripsit Moyses in lege & pphetæ, inuenimus Iesum à Nazareth filiũ Ioseph. Hoc ergo modo dictus est dñs frater Iacobi & cæterorũ q̄ & fili nũcupabat Ioseph. Quidã em ducti Isania, hos ueros dñi fratres de Maria natos ipia assertiõne cõtẽdũt, cũ Ioseph nõ uerz eius patrẽ dicãt appellatũ. Si em hi ueri erãt fratres eius, & Ioseph erit uerº patrº, qa q̄ dixit patrẽ eius Ioseph, idẽ dixit & fratres eius Iacobũ & cæteros. ¶ **Quæ** aut scribo uobis: **Ecce** corã deo qa nõ metior.) Qd ad cõmendationẽ eius ptinet locuturus, testẽ deũ dat, qa ita se hñt quæ dicturº ẽ, ne forte uideret cõpositũ, cũ psonæ eius nõ cõueniat aliqd fingere, sed cũ se cõmẽdat hos uult, p̄ficere. Cõmẽdario em hæc istis, p̄ficit, ut sciãt ea quæ ab hoc dñr esse uerissima. ¶ **Deinde** ueni in regionẽ **Syriæ & Ciliciæ**, erã aut ignotº facie ecclesiis **Iudææ**, solũmõ aut diebãt. qa q̄ p̄sequerat nos aliqũ, nũc prædicat fidẽ quã aliqũ expugnabat, & in me magnificabãt deũ. Hoc dicit qa cũ Iudaismũ defenderat cõtra fidẽ, sicut & hi à qbº fuerãt **Galatæ** euersti, à deo electus est, & doctus dissimularẽ à Iudaismo, & nouã legẽ prædicare, ita ut gauderẽt in eo ex Iudeis credẽtes q̄s pridẽ p̄sequerat, deo agẽtes gratias q̄ de p̄secutore fecit defensorẽ, ut p̄inde scirẽt **Galatæ** circũuẽtos se, ut sub noĩe **Christi** Iudeos se, p̄fiterẽt, circũcidẽtes carnẽ preputij sui cũ **Christi** lex aliud iperet q̄ Iudaismus. Illic em circũcisio carnis est, hic cordis. Illic sub elemẽtis seruit neomenijs & sabbato, hic soli deo in spirĩtu, quia corde credit. Illic cõditio est causa peccati, hic libertas ex remissione p̄cõõrũ. Multa itaq; distantia est.

CAPVT II.

DEinde post annos quatuordecim, itẽ ascẽdi Hierosolymã cũ Barnaba assũpto & Tito. Ascẽdi aut scdm reuelationẽ, & exposui illis **Euangelium** qd prædico gẽtibus, secreto aut his q̄ sibi aliqd uidebãt, ne forte

inuacuum currem aut cucurissem.) Quoniam multo tempore fama eius crebrescebat apud omnes Iudæos facie autem non uidebatur: perambulabat enim fundare & roborare ecclesias solita constantia inter gentes. **A** Iudæis autem causa legis mala illi fiebat opinio, quasi discordaret à prædicatione cæterorum apostolorum, & hinc fiebat multis scrupulus, ita ut gentes possent perturbari ne in aliud inducerentur ab eo quàm tradebant apostoli qui cum domino fuerant. Nam ipsa occasione subuersi sunt Galatæ à Iudæis dicentibus, quia aliud tradebat Paulus quàm Petrus. Hinc factum est, ut admonitus reuelatione domini ascenderet Hierosolymam cum testibus prædicationis suæ, id est Barnaba & Tito, unum ex Iudæo & alterum ex gentili, ut si quod de eo haberent scandalum, horum testimonio tolleretur, adaperiēs illis sensum prædicationis suæ. Cum apostolis uero secreto conrultit ut scirent non illum discordare à regula Euangelica, hoc est, ne putarēt illum inuacuum currere aut cucurrisse, sicut æstimabant aliquanti ex Iudæis credentibus. Nec enim aliquid ab eis discere poterat, qui à deo fuerat instructus, sed propter concordiam & pacem dei nutu factum est, ut tolleretur scrupulus aut suspitio fratribus aut coapostolis eius, & ut gentibus proficeret cognoscenribus, quia concordabat Euangelium eius cum apostolis. Præterea cum legem didicissent non molestari eos quæ ex gentibus credebant, sed ut ab his tantum obseruarēt, id est, à sanguine & fornicatione & idololatria. Nunc dicant Sophistæ Græcorum qui sibi peritiam uendicant, naturaliter subtilitate ingenij se uigere, quæ tradita sunt gētibus obseruāda, quæ ignorabant, an quæ sciebāt? Sed quomodo fieri potest ut aliqis ea discat quæ nouit? Ergo hæc illicita esse ostensa sunt gentibus quæ putabant licere, ac per hoc non utique ab homicidio prohibiti sunt cum tubentur à sanguine obseruare, sed hoc acceperunt quod Noë à deo didicerat ut obseruarēt à sanguine edēdo cum carne. Nam quomodo fieri poterat ut Romanis legibus inbuti quorū tanta autoritas in seruandis mā-

datis

datis est, ut nescirent homicidium non esse faciendum, Quippe cum adulteros & homicidas & falsos testes & fures & maleficos & cæterorum malorū admissores puniant leges Romanae. Denique tria hæc mandata ab apostolis & senioribus data reperuntur quæ ignorant leges Romanae, id est, ut obseruet se ab idololatria & sanguine, sicut Noë, & fornicatione. Quæ Sophistæ Græcorum non intelligentes: scientes tamen a sanguine abstinendū, adulterarunt scripturam, quartum mādatum addentes, & a suffocato obseruandum, quod puto nunc dei nutu intellecturi sunt, quia iam supra dictum erat quod addiderunt. ¶ Sed neque Titus qui mecum erat.) Hoc est, illo ipso tempore quo fui Hierosolymis, inquit, Titus qui mecum erat. ¶ Compulsus non est circumcidi.) Cum utique inter apostolos & eos, qui ex Iudæis crediderant, essemus, nemo eum de his, id est, Titum compulit circumcidi. Et subintelligitur, quid est ut uos circumcidamini, cum Titus ab apostolis, qui uidebantur aliquid esse, non est compulsus circumcidi, sed susceptus est incircuncisus.

¶ Propter autē sub introductos fratres falsos, qui subito trauerunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu, ut nos in seruitutem subijcerent, ad horam cessimus subiectioni, ut ueritas euangelij permaneat apud uos.) Titum quia Græcus erat sicut Galatæ, negat circumcisum. Quo dicto hos arguit, qui pateretur se circumcidi, cum essent Græci. Sed ne forte opponeretur ei, quia ipse circumciderat Timotheum, nunc causas exponit cur fecerit, quod faciendum negabat, dicens: Propter subintroductos autem falsos fratres, qui subito trauerunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu, ut nos in seruitutem subijcerent, ad horam cessimus subiectioni, ut ueritas euangelij apud uos permaneat. Græci contra dicunt, nec ad horā cessimus, & hoc aiunt conuenire causæ: quia qui fieri prohibebat, non oportebat, inquit, dicere se fecisse, ne probaret esse faciendum. Sed Apostolus uir diuinus sciens posse hoc opponi, ipse illud proponit, ut præueniat calumniosos: &

reddit causas, quibus cōpulsus est facere quod nolebar. **P**ropter subintrauctos autē, inquit, falsos fratres. **S**ubintrauctos dicit, quia cum dolo introierunt ostendentes se fratres, cum essent inimici. **Q**ui subintrauerūt, hoc est, cum humilitate intrauerunt fingentes amicitia. **E**xplorare libertatem nostram, quam habemus in **C**hristo **I**esu, ut nos in seruiturē subiicerent. **E**xplorare est sic intrare, ut aliud fingat & aliud quærat, quo possent accusare libertatem nostram, quā habemus in **C**hristo **I**esu. **L**ibertatis in **C**hristo **I**esu hæc est, nō subijci legi. **V**t nos in seruiturē subiicerent, hoc est, ad hoc intrauerunt cum dolo & fallacia, ut nostram libertatem seruituti subiicerent, cogentes nos subijci legi circumcisionis. **A**d horam cessimus subiectioni, hoc est, ad horā nos subiecimus seruituti, humiliantes nos legi, ut circumciso **T**imotheo cessaret dolus & scandalum **I**udæorum. **P**arati enim erant, sicut datur intelligi, cōmouere illi tumultum & seditionem. **F**uit enim causa quomodo haberent aditum calūniæ faciendæ. **T**imotheus enim erat matre quidē **I**udæa patre autem **G**reco, unde factum est ut secundum legem circumciscus infans non esset. **V**olens autē **A**postolus eum assumere, ut ordinaret illum episcopum, sicut fecit: quia testimonium ei, inquit, bonum perhibebant omnes loci illius, insidias passus est **I**udæorum. **E**xplorabāt enim, si filium **I**udææ in circumciscum susciperet, parante seditionem: quia si de **G**racis contradicebat non esse circumcidēdos, sicut & epistola ab apostolis de hac re fuerat data, uel filios **I**sraēl circumcisci non ueraret: quia nihil de his in epistola eadē significauerant apostoli, ex cuius autoritate plus sãuiebant credentes **I**udæi, quia non prohibebat **I**udeos filios suos circumcidere ipsa epistola. **T**unc, inquit, accipiens eum, circumcidit propter **I**udæos qui erant in locis illis. **D**e gentilibus autem scandalum non habebant, unde **T**itus non est compulsus circumcisci. **A**d horam ergo cessit, ut ueritas **E**uangelij permaneat apud gentes, cum non subijciunt se circumcisioni. • **A**pud **I**udeos autem non erat ueritas **E**uangelij, quia credentes

Circumciscide

circumdebant filios suos. In Christo enim Iesu neque præputium, neque circumcisio aliquid ualet, sed fides per dilectionem operans. Nam non solum historia, sed & līteræ hoc indicant, quia cessit. Nam supradicit Titum, cum esset Græcus, non esse compulsus circumcidi, & subiicit dicens: Propter subintroductos autem falsos fratres. Quid iam sonat, nisi quia cessit ad horam, propter subintroductos falsos fratres? Si quo minus, quomodo uerba aut sensus se sequerentur, Titum certe negat compulsus circumcidi: propter subintroductos autem falsos fratres quid sonat, nisi quia cessit? Si autem, propter subintroductos falsos fratres non cessit non uolūtate non cessit. Nā cessurum se significauit, si hoc est, sed propter subintroductos falsos fratres non cessit. Si ergo cedendum non fuit, quare falsi fratres dicuntur, quorum beneficio non fecit quod faciendum non erat. Itaque si hoc est, beneficium præstituerunt Apostolo, quia horum causa non cessit quod cedere habebat. Cur igitur exploratores disci sunt, si hoc illum facere uolebant quod facturus erat, sed propter istos non fecit? Si autem non erat facturus, sine dubio propter istos fecit: aliud enim non est. Literæ enim hoc indicant quia cessit & historia factū exclamat. Quomodo enim ad horam negaret se cessisse, cum probaretur propter Iudæos Timotheum circumcidisse, quod est ad horam cessisse, & secundum legem purificatum in templum ascendisse? Ille enim posset dicere, nec ad horam se cessisse, qui nunquam inueniretur cessisse. Aut enim cessurus propter fratres falsos non cessit, aut non cessur⁹, propter fratres falsos cessit. Vñ ergo de duob⁹ accipite, falsi fratres tñ dicūt, quod credētes iudaizabāt. ¶ Ab his autē qui existimāt aliqd esse aliquando fuerant, nihil mea interest. Deus personam hominis non accipit.) Hoc significat, quia apostoli prius simplices homines erant & imperiti, nullius dignitatis in lege, sed hoc non obesse. Quis enim accuset eum, quem deus excusat? Quia non quæritur quis quid fuerit, sed quid sit. Præterita enim nec condemnant, nec uendicant. Sed tamen uult intelligi, quia &

peritus fuit in lege, & clarus in uita, ac per hoc & in dispensatione euāgelij præcipuus minister ¶ **¶ Mihi enim qui existimantur aliquid esse, nihil contulerunt.** Nihil dicit se ab apostolis consecutum, sed à deo: quia qui imperitis sensum tribuit disciplina christiane, ipse & in hi, inquit, cum essem legis peritus, dignatus est impartiri sensum rationis huiusmodi. Quomodo ergo fieri poterat, ut hic ab his disceret, quem peritum inueniens, peritorem fecit gratia Christi? ¶ **Sed e contra cum uidissent quia creditum est mihi Euangelium præputij, sicut Petro circūcisionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatu circūcisionis, operatus est & in me ad gentes**) Petrum solum nominat, & sibi comparat, quia primatū ipse accepit ad fundandam Ecclesiam, se quoq; pari modo electum, ut primatum habeat in fundandis gentium Ecclesijs: ita tamen ut & Petrus gentibus prædicaret si causa fuisset & Paulus Iudæis: Nā uterq; inuenitur utriusque fecisse: sed tamen plena autoritas Petro in Iudaismi prædicatione data dinoscitur, & Pauli perfecta autoritas in prædicatione gentium inuenitur. Vnde & magistrum se gentium uocat in fide & ueritate. Vnusquisque enim pro uiribus suis & dispensationem sortitus est. Difficilis enim fuit eos, qui longe à deo erant, ad fidem suā attrahere, & suadere quā proximis. ¶ **Et sciētes gratiam dei, quæ data est mihi, Petrus & Iacobus, & Ioannes, qui uidebantur columnæ esse, dextras dederunt mihi, & Barnabæ societatis, ut nos ad gētes, ipsi uero in circūcisione, tantū ut in inopijs memores essemus pauperes, quod & solícite curauí hoc ipsum facere.**) Ab apostolis, qui clariores inter cæteros erant, quos & firmitatis causa columnas appellat, quiq; cum domino semper in secretis fuerant, gloriam eius digni in mōte respicere. Ab his itaq; probatum dicit donum, quod accepit à deo, ut dignus esset habere primatum in prædicatione gentium sicut & habebat Petrus in prædicatione circūcisionis. Et sicut dat Petro socios uiros egregios iter apostolos, ita & sibi iungit Barnabam, qui diuino iudicio ei adiun-

ctus

Etus est: gratiam tamen primatus sibi soli uendicat concessam à deo, sicut & soli **Petro** concessa est inter apostolos, ita ut apostoli circuncisionis dexteris porrigerent apostolis gentium, ad concordiam societatis demonstrandam, ut utriusque scientes, perfectionis spiritum in dispensatione **Euangelij** se à domino consecratos, in nullo se inuicem egere ostendrent. **Hoc** solum tamen inter se conuenisse, ut quod non ex precepto uel dono domini fuerant instructi, quia facile erat hoc ex lege cognoscere, hos quibus prædicabant pauperum memores esse iuberent, ut misericordiam, per quam à deo redempti sunt, colerent. **Idcirco** igitur hæc quæ inter se & apostolos facta sunt, manifestat, ut sciant **Galatæ** quia quod ab eo acceperant, hoc uerum est & probatum. ¶ **Cum** autem uenisset **Petrus Antiochiam, in faciem illi restiti, quia reprehensus erat.** Post concordiam societatis, & honorificentiam primatus, quam sibi inuicem per gratiam dei detulerunt, nunc interueniente causa negligentiam uel erroris, diffidere inter se uidentur apostoli, non in propria causa, sed in solitudine **Ecclesiæ**. In faciem, inquit, illi restiti. Quid est hoc, nisi in præsentem ei contradixit: **Et** qua causa subiunxit, dicens: **Quia** reprehensus erat. **Reprehensus** utique ab euangelica ueritate, cui hoc factum aduersabatur. **Nam** quis eorum auderet **Petro** primo apostolo, cui clauis regni celorum dominus dedit, resistere, nisi alius talis, qui fiducia electionis suæ sciens se non imparem, constanter improbaret quod ille sine consilio fecerat. ¶ **Prius** enim quam uenissent quidam à **Iacobo**, cum gentibus edebat. **Cum** autem uenissent, subtraherat & segregabat se, timens eos qui erant ex circuncisione. **Et** simulauerunt cum illo, & cæteri Iudæi, ita ut & **Barnabas** consentiret simulationi earum. **Hi** omnes Iudæi, qui consenserunt simulationi **Petri** & **Barnabæ**, bonæ fidei fuerunt, sed propter scandalum illorum qui ueniebant ab **Iacobo**, erant enim æmulatores legis, qui & legem & **Christum** æquo iure uenerarentur, quod contra fidei disciplinam est, presentibus eis non commiscebantur gentibus. **Timebant** enim impe-

tum audaciæ eorum, qui æmulabantur legem. Quod si solum fuisset, non erat reprehensibile: sed in quo erratum est, in subiectis ostendit. Nam & ipse utique cessit animositate & audaciæ Iudæorum, timens ne per hoc quod facile est, surriperet scâdalum, quod difficile sedaretur: quia & secundum legem purificauit se coactus, & Timotheum circumcidit inuitus. ¶ Sed cum uidissem quia non recta uia incedunt ad ueritatem Euangelij, dixi Petro coram omnibus.) Ideo in solum Petrum inuehitur, ut in eo qui primus est, discerent cæteri. ¶ Si tu cum sis Iudæus, gentiliter uiuis, quomodo gentes cogis Iudaizare?) Nunc aperit causam reprehensionis. Non enim aliquid fuisset erroris, si presentibus Iudæis dissimulasset à gentilibus, timens scâdalum. Sed hic rota causa reprehensionis est quia aduenientibus Iudæis ab Iacobo, non solum segregabat se ab eis, cum quibus gentiliter uixerat, sed & compellebat eos Iudaizare causa timoris illorum, ut quid horum ueræ esset, ignorarent gentiles. Sciebant enim ipsum secum non quasi Iudæum uixisse. Post autem audientes ab eo quia Iudæorum instar sequendum erat, hæsitabant utique quid esset uerum. Si enim hoc ueræ erat ut Iudaizarent, ipsum præuaricatorem tenebant, quia gentiliter uixerat: Si autem illud melius erat, & uerum, ut simpliciter uiuerent, uersio erat gentilium per eius ignauiam, quibus adempto bono res laboriosa & inefficax tradebatur. Apostolus autem Paulus, quando ad horam cessit, non hoc & suasit, sed rem se superfluam & inanem facere clamitabat propter furorē Iudæorum. Cui quidem rei non succubisset, nisi causa interfuisset, qua audacia Iudæorum plurimum se iactaret. Erat autem Timotheus filius mulieris Iudææ, patre autem Græco. Vnde factum est ut infans secundum legem minime circumcideretur. Insidiabantur ergo explorantes, si eum, qui Iudæus natura erat, incircuncisum assumeret: quod illicitum putabant generi Iudæorum, occasionem quærentes qua eum euersorem tenerent legis, hac causa ad horam cessit furori eorum. ¶ Nos natura Iudæi, & non ex gentibus peccatores. Sciētes autem qua non iustificatur

homo ex operibus legis, nisi per fidē Iesu Christi: & nos
in Christū Iesum credimus, ut iustificemur ex fide Chri-
sti, & non ex operibus legis.) Manifesta ratione circun-
uentos eos ostendit, ut seruaent legem, in qua nemo iu-
stificatur apud deum, quippe cum hi ipsi, qui natura Iu-
dæi sunt, uolentes iustificari relicta lege, confugiant ad
fidem Christi. ¶ Quoniam ex operibus legis non iusti-
ficabitur omnis caro.) Nullum hominem iustificatum
dicit ex operibus legis. Quicūq; enim iusti sunt, ex fide iu-
stificati sunt: sicut Abrahā, & Isaac, & Iacob, & cæteri san-
cti. ¶ Si autem quærentes iustificari in Christo, inueni-
mur & ipsi peccatores. Ergo Christus peccati minister
est. Absit.) Quomodo Christus peccati minister potest
esse, qui donat peccata (deo absit, inquit Sed si iustificari
uolentes per fidem Christi, & legi seruiamus, sub peccato
nos esse profiteamur: quia fides extrahit hominem a lege
ut iustus sit. Ergo si danus nos legi, peccatores in-
uenimur quia qui sub lege, sub maledictio sunt. ¶ Si
em quæ desiruxi, hæc iterū reædifico, præuaricatorē me
cōstituo.) Absolutū est, qui accedens ad Christū, reliquit
legē, de seruo enim fit liber. Quod si iterū redeat ad legē
ipse sui accusator existit, quia factū suū cōdemnat. ¶ Ego
em per legem legi mortuus sum, ut deo uiuā.) Hoc dicit,
quæ per legē fidei mortuus est legi Moysi. Moris em legi
qui liberat ab ea, & uiuit deo, cuius fit seruus emptus a
Christo. ¶ Christo em confixus sum cruci.) Hic confitetur
cruci Christi, quæ emulus uestigiorū eius, nulla mūdi cō-
cupiscētia capis, ut deo uiuēs, mūdo mortuū uideat. Quis
em nō agit quæ mūdi sunt uel erroris, mortuus est mun-
do. ¶ Uiuo autem iam non ego sed uiuit qui in me est
Christus.) Non est ambiguum in eo, qui per fidē libera-
tur a morte Christū uiuere. Morte em digno dum donat
peccata, ipse uiuit in loco eius: ipsius em presidio ereptus
est morti. ¶ Quod uero nūc uiuo in carne, i fide uiuo filij
dei, quæ dilexit me, & tradidit se pro me. Nō solū ingratus
gratiæ dei.) Quæ futura uita, pmissa ē Christianis i eo q; q;
nūc i hac uita auxilio dei munit⁹ uiuit, i fide uite, pmissæ
uiuit.